

Висновок
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації
Токарської Олесі Анатоліївни
«Розвиток професійної компетентності вчителя інформатики основної
школи засобами інформаційно-комунікаційних технологій»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки (Науки про освіту)

Актуальність теми зумовлена процесом інтеграції України у світовий освітньо-науковий простір, налагодженням міжнародних зв'язків і співробітництвом у політичній, економічній та освітній галузі, що можливо лише за наявності висококваліфікованих педагогів, здатних до постійного розвитку і готових навчатися впродовж життя, підвищуючи рівень своєї професійної компетентності та кваліфікації.

Удосконалення системи підвищення рівня кваліфікації вчителів, зокрема й учителів інформатики основної школи, доведення її до рівня міжнародних стандартів висуває нові вимоги до педагогічної науки та практики професійної діяльності, які сформульовані в законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національній доктрині розвитку освіти України, Національній програмі інформатизації, Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні, наказі Міністра освіти і науки України № 466 від 25.04.2013 р. («Про затвердження Положення про дистанційне навчання»), проєкті стандарту вищої освіти 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) за спеціальністю 014.09 Середня освіта (Інформатика), Цільовій комплексній програмі «Вчитель», Державному Стандарті базової середньої освіти, Професійному Стандарті вчителя закладу загальної середньої освіти.

Відповідно до зазначених документів, на рівні сучасної теорії та методики професійної педагогічної освіти постає потреба у пошуку інноваційних підходів до підготовки педагогічних кадрів, а також у розробці та

впровадженні в освітній процес ЗВО педагогічного спрямування та закладів післядипломної педагогічної освіти ефективних моделей розвитку професійно-педагогічного потенціалу кожного вчителя.

У цьому контексті виникає необхідність дослідження проблеми використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у підготовці педагогів нового формату відповідно до вимог сучасності, а також обґрунтування умов для їх ефективної реалізації у процесі розвитку професійної компетентності вчителя інформатики основної школи, оскільки саме на нього лягає основне навантаження щодо впровадження засобів ІКТ в освітній процес школи, добору і розробки педагогічних програмних засобів та їх педагогічно виваженого використання у процесі навчання, організації телекомунікаційних проєктів, створення умов для формування цифрових компетентностей учнів.

Водночас, стан упровадження ІКТ у процес підготовки педагогічних кадрів та розвитку їх професійних якостей засвідчує його відставання від потреб часу і вимог професійно-педагогічної діяльності. Це, у свою чергу, вимагає розроблення та впровадження моделі розвитку професійної компетентності учителів інформатики основної школи засобами інформаційно-комунікаційних технологій, його організаційно-методичного та нормативного забезпечення.

У площині дисертаційного дослідження варто відзначити, що значна частина наукової спільноти також наголошує на необхідності науково-теоретичного обґрунтування та розробки інноваційних педагогічних систем або технологій підготовки вчителя інформатики до його майбутньої діяльності, а також його професійного зростання в умовах неперервної освіти (В. Биков, Л. Брескіна, А. Єршов, М. Жалдак, М. Лапчик, Н. Морзе, С. Раков, Ю. Рамський, С. Семеріков, О. Співаковський, О. Спирін, Т. Тихонова та ін.).

Варто наголосити, що у сучасному суспільстві відбувається активне впровадження ІКТ у всі сфери життя людини. Учені зазначають, що інформаційно-комунікаційні технології є важливим інструментом покращення

якості освіти та визначають створення й упровадження комп'ютерних навчальних програм, що забезпечують ефективну підтримку професійної діяльності фахівців, одним із пріоритетних напрямів інформатизації освіти (Б. Гершунський, Р. Гуревич, М. Жалдак, І. Підласий та ін.).

Важливо зауважити, що активне використання ІКТ у процесі розвитку професійних якостей сучасних вчителів інформатики дозволяє розв'язати низку важливих психолого-педагогічних завдань, одним із яких є мотивація до самовдосконалення й саморозвитку. Існує значне коло науковців (М. Жалдак, Н. Морзе, С. Раков та ін.), які погоджуються із цим і наголошують на тому, що використання ІКТ у професійній діяльності вчителя інформатики основної школи сприяє його широкій соціалізації через соціальні мережі, які при вмілому застосуванні не лише доповнюють офіційну систему освіти впродовж життя, а й створюють їй відчутну конкуренцію, оскільки саме у мережах можна знайти найсучаснішу інформацію про загальні педагогічні технології, використання ІКТ під час викладання різних предметів, а також значний об'єм інформаційних ресурсів щодо розробок уроків, у тому числі і з використанням ІКТ і як наслідок – зростання професійної компетентності вчителя інформатики.

З огляду на вищевикладене, дослідження Токарської Олесі Анатоліївни «Розвиток професійної компетентності вчителя інформатики основної школи засобами інформаційно-комунікаційних технологій» є актуальним, має теоретичне і практичне значення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано в межах науково-дослідної теми «Формування професійної компетентності майбутнього вчителя в умовах європейської інтеграції» кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами Житомирського державного університету імені Івана Франка (державний реєстраційний номер 0110U002110). Тему кандидатської дисертації затверджено вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 12 від 28.04.2017 р.).

Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів. Аналіз представлено до захисту наукового дослідження та публікацій свідчить про наукову обґрунтованість і достовірність викладених автором результатів. Структура дисертації ретельно продумана, логічно побудована й містить вступ, три розділи, висновки до кожного розділу, список використаних джерел і додатків. Зважаючи на це, можна констатувати, що достовірність отриманих висновків і обґрунтованість запропонованих рекомендацій визначається правильно обраними методологічними підходами, достатнім використанням наукового та емпіричного матеріалу. Кількість і якість використаних матеріалів, докладність їх аналізу створює передумови для забезпечення достатнього рівня достовірності дисертаційної роботи.

Ступінь новизни основних результатів дисертації. Наукова новизна, дисертації Токарської Олесі Анатоліївни полягає у тому, що: *вперше* теоретично обґрунтовано та розроблено модель розвитку професійної компетентності вчителів інформатики основної школи, яка включає *цілемотиваційний, методологічний, змістовий, організаційно-технологічний, діагностико-результативний* блоки та поетапну методику її реалізації засобами інформаційно-комунікаційних технологій (*діагностичний, підготовчий, організаційно-діяльнісний, контроль-коригуючий етапи*); обґрунтовано структурні компоненти професійної компетентності вчителів інформатики основної школи: *ціннісно-мотиваційний, особистісно-організаційний, когнітивний, інформаційно-операційний, контроль-рефлексивний, оцінно-результативний*; визначено критерії (*мотиваційний, особистісний, знанневий, операційно-діяльнісний, рефлексивний, результативний*), показники та охарактеризовано рівні (*творчий (високий), репродуктивно-творчий (достатній), репродуктивний (середній), початковий (низький)*); *удосконалено* зміст, форми й методи розвитку професійної компетентності вчителів інформатики основної школи засобами інформаційно-комунікаційних технологій; уточнено сутність і взаємодію базових понять «професійна компетентність учителів інформатики основної школи» і

«розвиток професійної компетентності вчителів інформатики основної школи засобами інформаційно-комунікаційних технологій»; *подальшого розвитку* набули теоретичні положення щодо сутності феномену «професійна компетентність», його розвитку засобами інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності вчителів інформатики основної школи.

Практичне значення отриманих результатів полягає в експериментальній апробації методики поетапної реалізації авторської моделі розвитку професійної компетентності вчителів інформатики основної школи засобами інформаційно-комунікаційних технологій; у дослідно-експериментальній перевірці стану її сформованості у вчителів інформатики основної школи; розробці авторського навчально-методичного посібника та практичній реалізації програми відповідного дистанційного навчального курсу «Розвиток професійної компетентності вчителя інформатики в умовах неперервної освіти», який може бути використаний у процесі вдосконалення освітніх програм, навчальних планів і робочих програм професійної підготовки вчителів інформатики основної школи.

Наукові праці, які відображають результати дисертації. Основні результати дослідження відображено в 18 публікаціях (14 одноосібні), з них 1 стаття у зарубіжному періодичному виданні (Web of Science), 4 статті у наукових фахових виданнях України, 1 навчально-методичний посібник, 12 статей у збірниках наукових праць і матеріалах конференцій.

Апробація основних результатів дослідження. Теоретичні положення й основні результати дослідження були оприлюднені на науково-практичних конференціях: *міжнародних*: «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2017» (Київ, 2017, очна), «Науково-дослідна робота в системі підготовки фахівців педагогів у природничій, технологічній і комп'ютерній галузях (Бердянськ, 2017, заочна), «Якісна освіта в Україні: тенденції, проблеми, перспективи» (Київ-Чернівці, 2017, заочна), «Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи. Міждисциплінарні перспективи» (Банська Бистриця-Баку-Ужгород-Херсон-

Кривий Ріг, 2019, заочна), «Сучасні виклики та проблеми науки» (Луцьк, 2020, дистанційна), «Pedagogical and psychological education as a component of the education system in Ukraine and the EU countries: Scientific and pedagogic internship» (Влоцлавек, Польща, 2020, дистанційна); *всеукраїнських*: «Науковий пошук молодих дослідників» (Житомир, 2015, очна), «Сучасні інформаційні технології в освіті та науці» (Житомир, 2016, 2019 очна), «Звітна науково-практична конференція, присвячена 20-ти річчю Інституту Інформаційних технологій та засобів навчання НАНП України» (Київ, 2020, заочна), науково-методологічних семінарах кафедри педагогіки, професійної освіти та управління освітніми закладами Житомирського державного університету імені Івана Франка (2015-2020).

Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення.

Дисертацію написано чіткою мовою, структура дисертації відповідає логіці здійсненого авторкою дослідження. Матеріал дисертації викладено в логічній послідовності та доступний для сприйняття. Зміст, структура, оформлення та кількість публікацій відповідають вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167). Стель викладення матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі.

Дані про відсутність текстових запозичень і порушень академічної доброчесності. Дисертаційну роботу перевірено за допомогою веб-ресурсу Unісheck у Житомирському державному університеті імені Івана Франка. Результати перевірки показали наявність 7,01% запозичень (довідка № 1/279-1 від 19.02.2021 р.).

Висновки. На підставі розгляду дисертації, наукових публікацій, у яких висвітлено основні результати наукового дослідження, а також враховуючи результати фахового семінару (23.04.2021 р., протокол № 3), вважаємо, що:

1. Дисертація Токарської Олесі Анатоліївни «Розвиток професійної компетентності вчителя інформатики основної школи засобами інформаційно-комунікаційних технологій» відповідає спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» («Науки про освіту») галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка».

2. Токарською Олесею Анатоліївною опубліковано за темою дисертації 17 наукових праць, з них 5 розкривають основний зміст дисертації, відображають наукову новизну отриманих результатів і відповідають вимогам пп. 9,11,12 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167).

3. Дисертація Токарської Олесі Анатоліївни «Розвиток професійної компетентності вчителя інформатики основної школи засобами інформаційно-комунікаційних технологій», подана на здобуття ступеня доктора філософії, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167) і рекомендується для подання до розгляду та захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Рецензент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри журналістики
та дидактичної філології
Житомирського державного університету
імені Івана Франка

Оксана КУЧЕРУК

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри комп'ютерних наук
та інформаційних технологій,
Житомирського державного університету
імені Івана Франка

Олександр КРИВОНОС

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ:
Начальник відділу кадрів Житомирського
державного університету
імені Івана ФРАНКА